

ՉՈՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄԱՍԿ

Տարեկան գինը 5 ռուբլ, կէս տարեկանը 3 ռուբլ:

Քիֆիտում գրվում են խմբագրատանը և պ. Կատուրեանի խանութում:

Օտարաբարոյութիւնը դիմում են ուղղակի
Тифлисте, Редакция „Маскы“

Խմբագրատանը բաց է առաւօտեան 9—12 ժամ
(բացի կիրակի և տոն օրերից):

Յայտարարութիւնները ընդունվում են ամէն լէզվով:

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
խրաբանչիւր բառից մի կոպէկ:

ՉԱՏԿԻ ՏՕՆԵՐԻ պատճառով կողմը շարժում
վայ «Մշակը» կը հրատարակվի կէս թերթի մեծութեամբ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ինչ պիտի լինի հողերականութիւնը.— Երբ քիչ տեսութիւնը Կեր քաղաքային գործերը: Կամակ Ազգութից: Կամակ Ծամախուց: Կամակ Մոզգոյից: Կամակ Բագուից: Կերքին լուրեր: Արտաքին տեսութիւնը: Գերմանիան և իտալիան: Սպանիան: Ֆրանսիան: Աստուր-Ալեգարիան: Եվրոպայի: Անգլիան: Կամակ Փարիզից: Երազն լուրերը: Յայտարարութիւններ: Տեղեկացոյց:

Թակահան անվտանգ դրութեան, թէ վերջապէս իր ամբողջ անորոշ կազմակերպւում է թեան պատճառով:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՄԵՐ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ԳՈՐԾԵՐԸ

Մեր նախնիքս համարներէ մինի մէջ մենք յիշեցինք որ քաղաքային վարչութեան մէջ շատ հարցեր կան վճարելու, իսկ ձայնաւորներին մինչև այժմ չեն գումարում: Ամենաշատաւոր հարցերէ միը դուրս պահանջները հարցն է: Մասնաւոր վերջին ժամանակ, կըր շատաւոր գործութիւններ և առաջատարութիւններ գիտութեամբ (Քիֆիտում, այդ գումարակները ինչո՞րք գումարում է ամենախաբարէր ինչո՞րք միը: Ս. Պետրոսեւր-գում իւրաքանչիւր տուն պահում է իր գրքանագրակը: Այդպիսի մի տուն լինում է շատ անգամ չորս, հինգ յարիսի: Գումարակներ ունի իր օգնականներ, իսկ տեղեկ է աշակերտան մէջ բնակիչը բոլոր անձինքներն անուան, աղբանուան, պարագաների:

Արտասահմանում կան մեծ քաղաքներ, օրինակ Դիլիլի, որտեղ մի և նոյն թաղի քանի մի անկր միասին, ընդհանուր հաշուով մի գիշեր սպասում են վարձում:

Միջանում գուցէ աւելի քան մի ուրիշ քաղաքում անկր մեծութիւնը և նրանց մէջ պարունակիչը կենդանի թիւը միմեանցիկ տարբեր են լինում: Իւրաքանչիւր տան պարտաւոր անկ, իւրաքանչիւր տան տիրոջ պարտաւորեցնել իր սեփական գումարակ պահել: Ծանր կը լինէր տանեկերից շատերի համար: Մեր կարծիքով այդ հարցը կարելի էր բաւականապէս կիրառել վճարել պահպանելով հասարակիին (զինչիւրպէս), միայն քաղաքային վարչութեան և պոլիցիայի կողմից պարտաւորեցնելով իւրաքանչիւր տան տիրոջ մի պահել իր սեփական հասարակ, կամ թող մի քանի տանը ընդհանուր հաշուով պահելին մի գիշերակապ: Մի և նոյն ժամանակ մեր կարծիքով իւրաքանչիւր հասարակ տեղը է ունենայ անկրից մինի մէջ գտնէ մի փոքրիկ արտա կոցարան:

Երբ այդ հարցը կը յարուցվի մեր Պառնայի մէջ, մենք կրկին կը խօսենք այդ մասին:

ՆԱՄԱԿ ԱԿՈՒԼԻՍԻՑ

Գողերի յաճախ կրկնուող յարձակումները և դրանց առաջն առնելը շատ է գրաւում տեղւոյս հասարակութեան ուշադրութիւնը: Գողերի քաղաքործութեան մասին մի քանի անգամ հարցրված էր ՕՄշակից, նորերիստ և էլ կողմնակից և Աստուածածին եկեղեցու կամ կարասիքը, որոնք պատրաստուած էին ուսումնարանի համար: Գողութիւնների պատճառը մի քանիսը վերաբերում են տեղւոյս բնակիչների երկչտութեանը: Միւսները թուրքերին, որոնք բնակվում են Ազգութի երկու հակառակ մասներում՝ Վիրազետ և Ազգութի: Վերջինները գտնվում են բաւական թշուառ գրութեան մէջ, նրանք մեծ մասը խեղճ են, նրանք ուսումնարանը մեղման է, որը գտնվում է կրօնամուտ և բթամուտ մուլլայի ձեռքում: Քանի տարի սրանից առաջ թուրքերի երկխանքը ունեցել են մուղը մեր դպրոցը, եղել է նմանապէս մի մուլլա կրօնի և իւրիւր համար, միայն այժմ այդ չէ շարունակվում: Իմ կարծիքով ներկայ հոգաբարձութիւնը մեծ ծառայութիւն կանէր Ազգութին, եթէ աշխատէր, որ թուրքերը կրկին նրանից Ազգութին մեր ուսումնարանը, որովհետև Ազգութիցի հայն ամեն քայլափոխում յարաբերութիւն ունի թուրքի հետ և այս վերջինի զարգացումը այդուհի գործի վրա: Գումարը գողերին: Ասում են, որ թուրք բնակիչները պահում են իրանց տանը գողերին, ցոյց են տալիս այս կամ այն հայ ընկալի տան բոլոր մուղերը և ծածկում են իրանց մաս գողացած ապրանքը: Մի խօսքով թուրքերը օգնում են գողերին: Մտանքումս հասարակութիւնը մտադիր էր խնդրել գաւառակալից հեռացնել մի քանի թուրք, բայց չը յաջողեց: Բացի այս, գողերի այդպիսի յանդուգն լինելուն հայ բնակիչներն էլ են տեղիք տալիս: Ամեն մարդ իւր անձի ապահովութեան վրա մտածելով, մեծ դրժուարութեամբ կերթայ իւր գրացուն օգնելու են: Մարտի 9-ին խօսակցութիւն կար գողերի առիթով: Կամենում էին վարձել 15 մարդ, որոնք միշտ պատրաստ լինէին օգնութիւն հասնելու: Պայմանաթուղթը այդ մարդկանց հետ հասարակութեան կողմից արդէն պատրաստ էր, բայց գործին արդէր եղաւ պայմանի մի յօդուածը, որը իրաւունք էր տալի՝ հալածել գողերին, բռնել նրանց, մինչև անգամ սպանել: Այս վերջին բառի մասին մի քանիսը յայտնեցին, որ ոչ ոք չէ կարող մէկին իրաւունք տալ մարդ սպանել, եթէ նա գող էլ լինէր: Այս մարդ ճշտութիւնը թողնում են դատել իրաւաբաններին, միայն թէ սա եղաւ պատճառը, որ գործը մինչև այժմ անորոշ է մնում: Իսկ 15 մարդ միշտ պատրաստ ունենալը շատ օգտակար կը լինէր:

Ազգութիւր փոստի ճանապարհից դուրս է, այնպէս որ նախկինը գալիս են Օրդուբազ, իսկ այնտեղից մեր մասնաւոր նախկինը մեղ է հասցնում: Այս գործը մեծ անպարտութիւնների հետ կապուած լինելով, օրերումս հասարակութիւնը խնդրեց փոստային վարչութիւնը, որ Ազգութում բացուի փոստայի մասը, պարտաւորելով վից ամուսայ ընթացքում փոստայի մասին բոլոր ծախսերը իւր վրա առնել և Օրդուբազի փոստը Ազգութի հասցնել: Հասարակութեան այս խնդրիցը շատ շատեր ունի կատարուելու առաջին Օրդուբազի փոստը խկայանը Ազգութի համար է, որովհետև փոստից հարկը շարունակաւ 10 նասակ է ստացվում, մնացածը Ազգութին է և բացի դրանից ներկայ գրութիւնը փաստում է և փոստայի վարչութեան, որովհետև Ազգութից մինչև Օրդուբազ ճանապարհը ապահով չը լինելով, ոչ ոք Ազգութիցից փոստով փող չէ ուղարկում ուրիշ տեղեր, այլ ռարաբել է անում, այսինքն հասարակ նամակով ստացական է ուղարկում:

Այնպէս նամակումս մեր ընթերցարանի մասին գրել էի, որ այն ձեռով ինչպէս այժմ նա գրութիւն ունի, խաբարայութիւն է: Այդպիսի ծանր խօսք տալի մի գեղեցիկ հիմնարկութեան մասին, ինչպէս ընթերցարանն է և բաւականապէս իմ կարծիքով անբարեխղճութիւն կը լինէր: Բացի այդ գուցէ կը գտնուէին և մի քանի ողորմելի գիւղական փաստարաններ, որոնք իրանց լոգիկայից գուրկ գտողութիւններով, կաշխատէին ինձ ընթերցարանի թշնամի ձեռքներ: Ուսումնարանի, լրագրութեան և ընթերցարանի գործը նս միշտ սուրբ եմ համարել: Բայց միթէ չը կայ ուսումնարան, որ մի ոք և է փող, ուրինն և ձայն ունեցող հնդուհաւ-աղայի նպատակին է ծառայում, կամ ոչ մի տեղ պարագումը չը զըտնող, ուսումն կողմից թերի անձին համար փող աշխատելու սուպարեզ է դարձել: Միթէ չը կայ լրագրի, որը հրատարակվում է, բայց թէ ինչի համար, ստանան գիտէ: Այդպէս էլ շատ ընթերցարան կայ, որ գեղեցիկ հիմնարկութեան անունը կրելով, կամ երկու անձի է բաւականութիւն տալի, կամ ծածկուած նպատակի է ծառայում: Մեր ընթերցարանը ստանում է «Новое Время»։ Ինչի որովհետև նա ընկալ պ. հրատարակիչի դամբը, որը «Бирже Вѣд.» լրագրի ծախուց, իւր նոր լրագրի «Новое Время» ձիւ ուղարկից նախկին ստորագրողներին, նոցա թուում և մեր ընթերցարանի: Ընթերցարանի անգամները հաւատացած են, որ այդ լրագրի աւետարական է. դիցուել թէ այդպէս է, չը խօսենք լրագրի վրա (նա յայտնի է ամենքին, որ կարող է ուսու պարբերական հրատարակութիւնները), բայց ինչ օգուտ է քաղում նրանից Ազգութից: Ինչ օգուտ պէտք է քաղել, կը չէ կարող: Գու վաճառական ես, ուրինն մեր լրագրիցի աւետարական մասը քեզ բաւականութիւն չի տալ, ունենանք «Новое Время» օրու, ունենանք: Թողնելք այդ, ում համար է երեւկայութիւնը դրողը «Собрание Романовъ»: Եւ այս հրատարակութիւնը պէտք է մնայ ուսումնարանի գրատանը: Ես հաւատալի եմ, որ այստեղ կը գտնվին ուսումնարանի բարեկամներ, որոնք փողոցը կա-

ծեն այս գրքերը: Եւ բացի այս սրանց կարգա-ցողները բարեխախտաբար մի երկուն են և նրանք էլ իսկական փաստորը ֆելետոնի տեղ են ընդունում, իսկ ֆելետոնական գրութիւնները իսկական փաստի տեղ: Մի և նոյն ժամանակ ընթերցարանի անգամութեան վճարն է 4 ռուբլ: Կարծես չէր կարելի բաւականապէս փոքր և օգտակարով և գինն էլ փոքր նշանակել:

Ե. Տէր-Գրիգորեան

ՆԱՄԱԿ ՀԱՄԱԿՈՒՑ

26 մարտի

Երբ 632 թուականին Քրիստոսի ծնունդից ետ, վախճանից Մահաւոր, նորա վերստ Ալին ընդունեց իւր իշխանութեան տակ կառավարութեան իրաւունքը՝ այսինքն Մեծնայի, Արարիւյում, խաւիֆայի անուանակալութեան իրաւունքը, բայց այդ երկար չտևեց, որովհետև նա այս պարտութից շուտով զրկվեցաւ մարգարէի Միւրթանիի՝ Արուսեփիլի և Օմարի աշխատութեամբ, որոնք խորամանկութեամբ վեր առին իւրեանց ձեռքը կառավարութեան իրաւունքը: Այդ ինքնակալ իշխանների յաջորդը մի առ ժամանակ Օմարն էր, որին յետոյ սպանեցին Ալիի մերձակործները: Օմարի հետ մերձ բարեկամութիւն ունեցող, Շամ քաղաքի իշխան Մատթան իւր որդի Ելիաբի հետ յանձն առաւ վրէժխնդիր լինել Ալին: Ելիաբ իւր հօր մահից ետ, յաջորդելով նորան, պատերազմ է յայտնում Ալին, բայց մինչև պատերազմ սկսելը Ալին վախճանվում է: Նորա որդի Հասանն էլ նոյնպէս մեռնում է, թուաւորված լինելով իւր կնոջ կողմից Ելիաբի մահուց առաջ: Ալիի միւս որդի և միակ ժառանգ Գուէլինը պահանջում է Ելիաբից հնազանդութիւն և ամեն մի միջոցաւ աշխատում է շատացնել իւրեան համակողմներ թիւը: Քուֆայ քաղաքը, մեծ օգնութիւն հասցնելով նորան, հպատակվում է նորա իշխանութեանը: Գուէլինը արշաւանք է գործում դէպի այդ քաղաքը, բայց ճանապարհի պատճառով է նորան Ելիաբի գործը Վիտարի որդեւոր-Իբրատուլի իշխանութեան ներքոյ, և յաղթում է նորա գործը: Այդ կռիւլ մէջ սպանվում են Գուէլինը իւր երկու որդեւոր Ալի Արեբի և Ալի-Ասկերի հետ միասին: Այս իսկ թշնամութիւնն է աւելի եղել մահաժողովների համար, որոնք բաժանվել են երկու զխաւոր ազանդի՝ Օմարի-Մուհնի և Ալի-Շիպայ: Ալիին հետեւողները վերջինիս հանգամանակ պատճառով, տունում են նրան և սուզ են անում նորա համար, բայց զխաւորապէս նորա որդի Իմամ Գուէլինի համար, իւրաքանչիւր տարի Մուհարամ ամսոյ տանկերով օրը: Թուրքերի կրօնը այդ տօնին տալիս է շատ մեծ նշանակութիւն այնպէս որ մի երկու կամ իւր տասնութ համար, որը կաթում է իմամների համար,—նոցա, մահմետականները, ազատ են համարվում դժոխային շարժարանից և մասնակից արքայութեան երջանկութեան: Այս պատճառով մեծ պատրաստութիւններ են անում, Պարսկաստանից բերել են տալիս, եթէ քաղաքում չեն գտնվում, մարտիախաններ, հողեր երաժիշտներ, մեղիքները գեղեցիկ կերպով զարդարում են: Բոլոր հայկիները, պատի ժամացոյցները և թուրքերի անայլն այլ զարդերը, այդ ժամանակ բերվում են մեղիքները: Այդ օրը թուրքերը թողնում են իւրեանց աշխատանքները, այր և կլին, մեծ և փոքր և սուզ են անում:

Որովհետև մահմետականները կրօնական ծիսակատարութիւնը թող չէ տալիս նորանց և մեղիքները դուրս Շախսէ կատարելը, ուստի նոցա երբին նոյնը կատարում են աներում թէքայ անուամբ և դորա համար վարձում են դարձեալ մարտիախաններ, կատարելով սուղը ի իշխատակ իմամ Գուէլինին: Այնտեղ ժողովածներին սորը կում են վարդալուր և հանկէք են անում թէյ: Գիտոյ դուրս է դալիս ամպիտի վերա մուլլան, կարող է բարձրաձայն աղօթքը և շարունակ պատում լսողներին ողբերգութեան բովանդակութիւնը, որի աւարտելուց ետ ժողովքը ցըրվում է: Ընդհանրապէս Շախսէում բաւական մեծ խումբ ժողովրդեան, վերաբարձ և արեւ-

նաշաղաղ մէկ մղկիկից զնում են միւսը: Այս ամբողջ ժողովուրդը իրանց մարմինը չըլծայնորով ծեծելով, և զՅուսէինս, զՅուսէինս կանչելով, երբեմն ընկնում են զհանրի վերա, զըրկված լինելով թշուրտլին կարողութիւնից: Ասողները ցաւակցութիւնը իմանալով համար աւելի զորացնում մասին, հոգեորակները յօրինել են մարտիկ, որը երկրիները կ'իտակիր յօրինել են կարգում են մղկիկները բախումը արտասուակից եղանակով, իսկ անբոլը չըլծապատելով նորանց, և աւելնով նոցա բերանից խօսքերը, կրկնում է նոյնը բարձր ձայնով իւր կողմը թակելով և այլն:

Ա. Մեկը-Շանազարեանց

ՆԱՄԱԿ ՄՕՁԳՕԿԻՑ

Կան հայրնակ տեղեր, որոնց կեանքը կամ ամենեւին և կամ շատ քիչ ծանօթ է լրագրութեան, որոնց չարքում կարելի է դասել և Մօզղօղը:

Այդ քաղաքի մի քանի հազարաւոր բնակիչները կաննը և նոցա չըլծապատող հանգամանքները բազմակողմանի նկարագրութեան կարօտ են, սակայն նա նոցա զանազան մասերի բաժանելով, ներկայ դրութեանն նիւթը առնում են նորա հոգեւոր զարթոյնի միայն կառավարչական մասը, խոստանալով միւս մասերի վերաբերութեամբ ևս չըլծել իւր ժամանակին:

Վեհապետ կաթողիկոսը 1867 թուին պատահելով Մօզղօղում, յորդորում է ժողովրդին զարթոյննալ, բազմութեան միջից առաջ է գալիս արժանաշատ կարգի Գրիգոր Թուշմեկեանցը և խոստանում է իւր ծախքով կառուցանել զարթոյն շէնքը, որ և կատարում է կարճ միջոցում: 1868 թուին նոյններին 26-ին բազմում է զարթոյն սուրբ Աստուածածնայ եկեղեցու մօտ, բազկացած չորս յարմարաւոր սենեակներից իւր առանձին դաւիթով:

Այս այդ պատելի անձի չնօրհիւ է, որ Մօզղօղը զարթոյն ունի և աղբն իւր եօթներորդ տարուայ զոյովութեամբ միշտ 100-ից աւելի կամ պակաս աշակերտների ապաստարան է եղել բացառելու օրից մինչև այսօր շատ ճշմարտաւոր ենթարկվելով: Կա միշտ ունեցել է իւր թէ ներքին և թէ արտաքին թշնամիները—ամբողջ տղիտութիւնը և մանապէս չբաւարարելով—որոնց զէմ միշտ պատերազմելով անխաղաղ և պահել իւր գոյութիւնը և ժողովուրդը զոճ է զորանից:

Հանգուցեալ Թուշմեկեանցը կառուցանելով մի միայն զարթոյն շէնքը նորա նիւթական միջոցների հոգը մնում էր հասարակութեան վերա, հէնց այդ պատճառով էլ սորա վարչութիւնը մեծ ներդրութիւն է կրում այդ մասին, և կարելի եղածին շատ աշխատելով, հազիւ հասնի են մի օրոյ նպատակի, թէ և ոչ այնքան ապահով: Գեա սկզբում աշակերտներից փոքր էր շատ կարողութիւն ունեցողները միայն վճարում էին աննշան վարձ, բայց յետոյ տեղական պատճառներից ստիպւած, բոլորովին վերցրին զորան, ճիւղարժութեան սկզբը շէնքը մտցնելով զարթոյն մէջ, որովհետև ամենամեծ նպատակ են ունեցել ցոյց տալ հասարակութեանը, որ զարթոյն հասարակութեան կառուցում չի նստած լինելով, որեւէ և նորա սեպհակաութիւն է, ուստի և իւրաքանչիւր գերագոտան պարտաւոր է իւր կարողութեան չափ նպաստել նորա գոյութեանը, հասարակութեան օգուտ քաղելով նորանից իւր ժամանակին: Այս պատճառով էլ հոգաբարձութիւնը նուիրատուութեանց մատենանով ամենքին ևս զնում է, թէ և ողբի ևս չունենար զարթոյնով:

Որեւէն զարթոյն ապահովութեան աղբիւրներն են նախ այս կամար նուիրատուութիւններն, որք որքան էլ աղբիւր եղանակով և նոյն սկզբունքով ժողովքին, այնու ամենայն անհաստատ են: Այս եկեղեցական գումարները, որոնցից առաջ ստացվում էր 1000 ուսուցիչ, իսկ այժմ ստացվում է 1600 ուսուցիչ և յետոյ հինգ Տարաւարանաց ասիւրում եկեղեցիաց մէջ ժողովուրդ գանձանակարարը, որը տարեկան հազար թէ 40 ուսուցիչ է հասնում: Վերջերսն ինչպէս ըստ ենք Հոգաբարձութիւնը ժողովարարութիւն է սկսել և շարունակում է և մինչև այսօր ժողովք է մօտ 600 ուսուցիչ, այն ինչ նոցանում շատ զփուար է յանուն զարթոյն փող ուղկը: . .

Նոյնպէս հետ հոգաբարձութիւնը նպաստել է Բագուայ սկզբնական բնակիչներին—թուրքերին վաճառակաւութեամբ պարագլուխ հարևան երկիրներին հետ: Հարուստ նուտերները իրանց առաջատար նուտերով փոխադրել են Պարսկաստանի հում բերքերը Հայաստան, որտեղ բնակաւորել են նուտերը Ռուսաստանի արտադրութիւններով: Հայ վաճառակաւներին հասնող չէ կարողացել քիտանել թուրքերի վաճառակաւութեան, նրանց (թուրքերի) վաճառակաւութիւնը ընթացել է և ընթանում է զուգընթաց մերի հետ, Բացի վաճառակաւութեան զանազան ճիւղերից, որոնցով պարագլուխ են ինչպէս հայերը նոյնպէս և թուրքերը, կան երկու առանձին ճիւղեր, որոնցով բացառապէս պարագլուխ են թուրքերը, այս ճիւղերն են—ալլաֆուրիւն և աթաբարուսիւն: Ալլաֆուրիւնը և աթաբարուսիւնը են զանազան ուտելիքների Պարսկաստանից, լէյքորանից և Սալիանից: Իսկ աթաբարուսիւնը կրպակները փոխարինում են եւրոպական դեղավաճառանոցները, այստեղ պատաների հովանաւորութեան ենթարկված հիւանդները գնում են զանազան թուրքաւաւաններ (անային ճարեր):

Վաճառակաւութեան մէջ թուրքերի զէվիզն ևս խաբէրարութիւնն է: Նօրա ևս հատկաւ են որ առևտրի մէջ ճշմարտութիւնը ձեռք չի տալ:

Սրահատագործութիւնը թուրքերի մէջ մի և նոյն մեծակ զրուցեան մէջ է գտնուած, ինչպէս և

Սրահատագործութիւնը թուրքերի մէջ մի և նոյն մեծակ զրուցեան մէջ է գտնուած, ինչպէս և

Սրահատագործութիւնը թուրքերի մէջ մի և նոյն մեծակ զրուցեան մէջ է գտնուած, ինչպէս և

Սրահատագործութիւնը թուրքերի մէջ մի և նոյն մեծակ զրուցեան մէջ է գտնուած, ինչպէս և

Սրահատագործութիւնը թուրքերի մէջ մի և նոյն մեծակ զրուցեան մէջ է գտնուած, ինչպէս և

Սրահատագործութիւնը թուրքերի մէջ մի և նոյն մեծակ զրուցեան մէջ է գտնուած, ինչպէս և

Սրահատագործութիւնը թուրքերի մէջ մի և նոյն մեծակ զրուցեան մէջ է գտնուած, ինչպէս և

Սրահատագործութիւնը թուրքերի մէջ մի և նոյն մեծակ զրուցեան մէջ է գտնուած, ինչպէս և

Սրահատագործութիւնը թուրքերի մէջ մի և նոյն մեծակ զրուցեան մէջ է գտնուած, ինչպէս և

Սրահատագործութիւնը թուրքերի մէջ մի և նոյն մեծակ զրուցեան մէջ է գտնուած, ինչպէս և

Սրահատագործութիւնը թուրքերի մէջ մի և նոյն մեծակ զրուցեան մէջ է գտնուած, ինչպէս և

Սրահատագործութիւնը թուրքերի մէջ մի և նոյն մեծակ զրուցեան մէջ է գտնուած, ինչպէս և

Սրահատագործութիւնը թուրքերի մէջ մի և նոյն մեծակ զրուցեան մէջ է գտնուած, ինչպէս և

Սրահատագործութիւնը թուրքերի մէջ մի և նոյն մեծակ զրուցեան մէջ է գտնուած, ինչպէս և

Սրահատագործութիւնը թուրքերի մէջ մի և նոյն մեծակ զրուցեան մէջ է գտնուած, ինչպէս և

Սրահատագործութիւնը թուրքերի մէջ մի և նոյն մեծակ զրուցեան մէջ է գտնուած, ինչպէս և

Սրահատագործութիւնը թուրքերի մէջ մի և նոյն մեծակ զրուցեան մէջ է գտնուած, ինչպէս և

ՆԱՄԱԿ ԲԱՎՈՒԹՅՈՒՆ

Սրահատագործութիւնը թուրքերի մէջ մի և նոյն մեծակ զրուցեան մէջ է գտնուած, ինչպէս և

Սրահատագործութիւնը թուրքերի մէջ մի և նոյն մեծակ զրուցեան մէջ է գտնուած, ինչպէս և

Սրահատագործութիւնը թուրքերի մէջ մի և նոյն մեծակ զրուցեան մէջ է գտնուած, ինչպէս և

ՆԱ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Սրահատագործութիւնը թուրքերի մէջ մի և նոյն մեծակ զրուցեան մէջ է գտնուած, ինչպէս և

Սրահատագործութիւնը թուրքերի մէջ մի և նոյն մեծակ զրուցեան մէջ է գտնուած, ինչպէս և

Սրահատագործութիւնը թուրքերի մէջ մի և նոյն մեծակ զրուցեան մէջ է գտնուած, ինչպէս և

Սրահատագործութիւնը թուրքերի մէջ մի և նոյն մեծակ զրուցեան մէջ է գտնուած, ինչպէս և

ՆԱ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Սրահատագործութիւնը թուրքերի մէջ մի և նոյն մեծակ զրուցեան մէջ է գտնուած, ինչպէս և

Սրահատագործութիւնը թուրքերի մէջ մի և նոյն մեծակ զրուցեան մէջ է գտնուած, ինչպէս և

Սրահատագործութիւնը թուրքերի մէջ մի և նոյն մեծակ զրուցեան մէջ է գտնուած, ինչպէս և

Սրահատագործութիւնը թուրքերի մէջ մի և նոյն մեծակ զրուցեան մէջ է գտնուած, ինչպէս և

Ներքին համար եկեղեցական գումարներից դպրոց պատի ընդհանուր խնամակալության համարում։ Այս համարը լինելով մանկահասակ տղիկներից մի քանիսը սկսել են քահանաների մոտ հայերեն գիր կարդալ։ Կարծում են թէ նրանց նպատակն է պատրաստվել ընդհանուր ուսուցմանը մէջ վարժարանում պաշտօն ընդունելու...

Բերլինի լրագրիչները հաղորդում են հետեւեալ անցքը միջգործարանից։ Մի մշակ բանելով մի մեքենայի վրա գործարանի մէջ, պատահաբար կորցրեց փոքր ինչ ձեռքը, այնպէս որ արհեստի կոչն յայտնվեցաւ։ Նա վեր է առնում իր մեքենայի մոտ դրած մի կտոր լաթ, որ ծառայում էր մեքենայի սրբելու համար, և նրանով իր ձեռքից արհեստ է սրբում։ Նոյն օրվայ երկկողման խեղճ մշակն ոչ թէ միայն ձեռքը, բայց և ամբողջ թիւր ուսեց։ Բժիշկը կանխված լինելով գործարանի մէջ, յայտնեց թէ երկի լաթով արհեստ սրբելու ժամանակ, լաթից մի որ և է թոյն մտաւ փոքրիկ վերքի մէջ։ Մշակի ձեռքը թէ և չը կորցրին, բայց այնու ամենայնիւ թեւ երկար ժամանակ ուսած և սեւացած էր և շատ դանդաղ կերպով էր բժշկւում։

Մի անգլիացի ճանապարհորդելով Տրապիզոնի գաւառում հանդային հետազոտութիւններ անելու նպատակով, հաղորդում է մի քանի փաստեր, որոնցով ճանապարհորդն այդ գաւառի բնակիչները որդրմանի դրութիւնը և թուրքաց աստիճանադրների հարստահարութիւնը, «Երբ ևս սարերում

վերցնում էի մի գծադիր, գրում է այդ անգլիացին, ինչ մտնեցան հետազոտութեանը մի քանի նորահաւ, 15-ից մինչև 18 տարեկան հասակի աղջիկներ, նորա հաղիւ թէ ծածկած էին չորհրով, բայց երևում էր որ չէին զգում իրանց զգեստի անվայելութիւնը։ Յետոյ ինչ մտնեցաւ մի ծերունի, նորա հետ խօսակցութիւն կապելով տեղեկացաւ որ նա հայ է և որ այն օրերը նրա աղջիկներն են։ Ես նկատեցի նորան որ լաւ կը լինէր, եթէ նրա աղջիկները ծածկէին իրանց մեղքութիւնը։—Բայց ծրարելից վերցնեց փողը չորհրի համար, պատասխանեց նա։—Ձեր երկրը այնքան պարզեր է, այս տարի ձեր բերքերը առատ են,—ասացի ես։—Առատ է թէ չէ, մեզ համար ինչ փոյթ, մեր գիւղացին վճարում է ծանր հարկեր կառավարութեանը, իսկ այս տարին վրձարեց տղարկանից երեք անգամ աւելի, որով հետև հարկ հաւաքողները ունեն իրանց սեփական չափն ու կշիռը։ Իւրաքանչիւր տղայի համար, նաև նորածինների համար վճարում ենք 39 պիաստր զնոտորական ծառայութեանց արձակուրդն ստանալու համար և աւելացրէք դորան տների վրա հարկը։ Այն խրճիթների համար որք 400 պիաստր անգամ չարժեն, մենք վճարում ենք 7 մինչև 8 հազար պիաստր տարեկան հարկ։ Այս տարի իւրաքանչիւր պտղատու ծառից անգամ նշանակել են 4 պիաստր հարկ, թէ և ծառերի մեծ մասը վայրենի խնձորենի և չորենի են։ Ինչ անեք, մենք պէտք է վճարենք։—Նախնազգիտը և հարկաժողովները թէ և ծառայութեանից զրկվեցան և դատապարտվեցան զբաղանքների հետ անիրաւարար վարվելու պատճառով։ Բայց ասում են այդ գործը զարձակ հրամայած է հանգցնել»

«ԲՈՒՐԱՍՏԱՆ»
Տպագրութեան և Կարճանոցի Խաչատուր Շահնազարեանցի աշխատութիւններից խմբագրած իմ «Բուրաստան» անունով գիրքը, որ է մի նոր աշխատութիւն, բաղկացեալ զանազան բանաստեղծութիւններից, ուստի խնդրում ենք մեծարելի ազգակիցներիցս, օգնել կանխիկ իմ գրքի տպագրութեանը ես։
Գրքի գինը նշանակուած է մի ռուբլի՝ Օտարաքաղաքացիք զիմում են այս հասցէով՝
Дербентъ, Семену Сапарову.
Ի լրջա ընծ. Սիմէոն Սափարեանց
ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ
Պատիւ ունիմ յայտնել Բազումաքնակ պատուելի Հայ եղբարցս, որոնք ցանկութիւն ունին ներկայ

Չատկիս տօնին միմանց տեսակցութիւն անելու փութանակ ստորագրել ըստ կարողութեան կամաւոր տուրք աղքատաց օգտի համար Հոգաբարձուներից կազմուած մատանների մէջ, որոնց մի հաստն գտանվում է իմ թէյի խանութումը Հայոց եկեղեցւոյ մօտ հրապարակի վերա, մէկը պարոն Սարգիսովի խանութում, իսկ միւսն ծովի ափում պարոն Աղաւանցի կանտորում, և խնդրել Ձեզ, Հայ պարոններ, որոնք գուրթ և սէր ունիք դէպի Ձեր աղքատ ու անանկ եղբայրները և քոյրերը, զիմն յիշեալ տեղերը որդրութեան և բարի նըպատակով.
Գանձ. աղք. ընկ. Գրիգոր Դիւտարեանց
22 մարտի 1875.
Բ ա գ ու ռ . 2 (2)

ТРОФИССКІЙ КОММЕРЧЕСКІЙ БАНКЪ
ԹՐՖԻՍԻՍԻ ԵՆՈՒԻՏՐԵԱԿԵՆ ԲԱՆԿ
Մինչև մի նոր փոփոխութիւն Եպրիլի 1-ից 1875 թ.

ՎԵՐՏՆՈՒՄ Է

1. ՄՈՒՐԻԶԱԿՆԵՐԻ ՀԱՏՄԱՄԲ

ա. Մինչև 6 ամիս	8%
բ. " 9 ամիս	9%

2. ՄԱՍՆԱԻՐ ԸՆԹԱՑՈՂ ՀԱՇԵՌՈՎ

ա. Եպահոված մուրհակներով	8 1/2%
բ. " սովորաբար թղթերով	7 1/2%

3. ՓՈՒ ՏՈՒԱԾ ԳՈՒՄԱՐՆԵՐՈՎ ՏՈՎՈՍԱԲԵՐ ԹՂԹԵՐՈՎ ԱՊԱՀՈՎԱԾ

ա. Պետական բանկից ընդունվող	7%
բ. " " չընդունվող	8%

4. ՓՈՒ ՏՈՒԱԾ ԳՈՒՄԱՐՆԵՐՈՎ ԱՊՐԱՆԻ ԳՐԱԽԱԿՆՈՎ

ա. Թիֆլիսի պահեստների մէջ գտնվող *)	7%
բ. Ճանապարհի վրա	10%

5. ՍՈՒՍՈՒՄՈՒՐԻԶԱԿՆԵՐՈՎ

ա. Եպահոված սովորաբար թղթերով	7 1/2%
բ. Պայմանաժամաւոր զօրումնաներով, հիմնված առևտրական գործերի վրա	9%

*) Իւրացի ստանդից կամփայտի համար վերցնվում է 1/8% մինչև 1%

Յ Ա Յ Տ Ա Ր Ա Ր Ո Ւ Թ Ի Ի Ն Ն Ե Ր

«ՄՇԱԿԻ» ԽՐԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՄԷՃ ԾԱԽՎՈՒՄ ԵՆ ՀԵՏԵՆԵԱԼ ՀԱՅՏԵՆ ԳՐԻՔԵՐԸ

1. Պատուութիւն ինկիլիզցայի	16. Կերականութիւն աշխարհաբար լեզուի Ս. Պալատանեան
2. Գաղանդի ինկիլիզցայի 3 հատոր	17. «Փռնջ» Բաժնի իրկու հատոր
3. Հորդէն կերպուր	18. Փոխադարձ կրեղեթի բանկ. բրոշուր
4. Հորհրանական ծառ	Գ. Երժրուու
5. «Կրիստոնէական» Մտերի	19. Համառօտ դասադիրք աշխարհագրութեան. Թարգ Ստ. Սաֆրազիանց
6. Ճանապարհորդութիւն Հայաստանում.—Ս. Գալստիանց 2 հատ.	20. Պատուաստման կամ ծաղիկ կտրելու նշանակութիւնը. Ն. Արայանց
7. Աւետարան և գործք առաքելաց	21. Բնծայարկութիւն Ներսիսեան դրուրոցին. Գլխարկի
8. Նոր Ատակարան	22. Վարդ և Մանիշակ վիպասանութիւն զիւղական կեանքից Գ. Շահվերդեանց
9. Կերականութիւն Ս. Պալատանեանի	23. Համառօտ տեսութիւն երկրի և լոյսի. Բ. Պիճիկեանց
10. Կերականութիւն Ս. Կաղարանցի	24. «Նկատողական ուսում» Վ. Շահվերդեան
11. Բնագրանութիւն պատուութիւն Սիմէոնեանի	25. «Մշակի» անցեալ տարիները լեակատար օրինակները
12. Պարէլի զրոյցները	
13. Շիլլերի «Ա. Իւլէր» Տէլլ «Թարգ. Գ. Կարստուդարեանց	
14. Ճանապարհորդութիւն վեղուկան իւրաբարուդի տարի վրա Վ. Խոջայեանց	
15. Մայրնի լեզու. Տէր-Վ. Լեոնիանց (ա. և բ. տարրեր)։	

ԱՊՐԻԼԻ 10.		Տ Ե Ղ Ե Կ Ա Յ Ո Յ		ԹԻՖԼԻՍ. 1875.		
ԹԻՖԼԻՍԻ ՎԱՃԱՌԱՆՈՑ	Բ.	Կ.	ՀԵՌԱԳԻՐ	ՓՈԹԻ-ԹԻՖԼԻՍԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ	ՓՈՍՏ	Ս. ՊԵՏԵՐՈՒՐԻԳԻ ԲՈՐՍԱ
(Ապրիլի 9-ին)			Քան ըստից կազմված հեռագրեր ամէ՛	Թիֆլիսից մինչև Փոթի (ճանապարհորդների դնացքը) 8 ժամին 18 րոպէ առաւօտեան։ Մինչև Սուրբամ (խառն զընացքը) երկկողման 8 ժամ. 17 րոպէ։	Ընդունում է Ռուսաստան և Եւրոպա ամեն օր, բացի կիրակի։	Նուրի, (Յարսի կօյոց, Ջաքաթ. Սղն., Թէլաւ.)
Ոսկի (պօլուսպրիսալ)	5	88	Կողմասի և Անդրկովկասի գըլխաւոր քաղաքները	Թիֆլիսից	Երկառչաբի	Փոթի-Թիֆլիսի հան երկաթուղու կէտեր ամեն օր, բացի կիրակի։
Բամբակ կերանու	4	50	Նոր-Նախիջևան. Մուկլայ, Ս. Պետերբուրգ. Նիժնի-Նովոգորոզ	Սցիւէթ	Սև և Ազով ծովի ռուս նաւահանգիստներ (ձմեռը) Բազուի և Գանձակի նաւահանգիստ (թիթե փոստ)։	ՆԱՄԱԿՆԵՐ
Բուրգը թուշի	6	60	Աւստրիա	Գորի	Սև և Ազով ծովի ռուս նաւահանգիստներ (ձմեռը) Բազուի և Գանձակի նաւահանգիստ (թիթե փոստ)։	Բաց նամակ ամէ
Շաքարը ուտի (բրոցկու)	8	50	Սիբիր	Սցիւէթ	Նուրի (Յարսի կօյոց, Ջաքաթ, Սղն., Թէլաւ, Լազոզէի) թիթե փոստ։	Ռուսաստան նամակը 10
" միւս տեսակը	8	40	Ֆրանսիա	Սուրբամ	Չորհրդաբի	Գերմանիա, Աւստրիա 10
" զագրան, տրանզիտ	4	65	Ֆրանսիա	Սցիւէթ	Սև և Ազով ծովի ռուս նաւահանգիստներ (ձմեռը) Բազուի և Գանձակի նաւահանգիստ (թիթե փոստ)։	Ֆրանսիա
" մաքսը վճարած	7	75	Ֆրանսիա	Փոթի	Սև և Ազով ծովի ռուս նաւահանգիստներ (ձմեռը) Բազուի և Գանձակի նաւահանգիստ (թիթե փոստ)։	Սիբիր
Շաքարաւազը Ռսի	6	90	Ֆրանսիա	Գորի	Սև և Ազով ծովի ռուս նաւահանգիստներ (ձմեռը) Բազուի և Գանձակի նաւահանգիստ (թիթե փոստ)։	Սիբիր
Ղահճալ Լիվանի լաւը	16	50	Ֆրանսիա	Սցիւէթ	Սև և Ազով ծովի ռուս նաւահանգիստներ (ձմեռը) Բազուի և Գանձակի նաւահանգիստ (թիթե փոստ)։	Սիբիր
" շտոպա լաւը	18	—	Ֆրանսիա	Փոթի	Սև և Ազով ծովի ռուս նաւահանգիստներ (ձմեռը) Բազուի և Գանձակի նաւահանգիստ (թիթե փոստ)։	Սիբիր
" Մարտինկոի ցածր	12	—	Ֆրանսիա	Փոթի	Սև և Ազով ծովի ռուս նաւահանգիստներ (ձմեռը) Բազուի և Գանձակի նաւահանգիստ (թիթե փոստ)։	Սիբիր
Աւելուր երևանի	1	—	Ֆրանսիա	Փոթի	Սև և Ազով ծովի ռուս նաւահանգիստներ (ձմեռը) Բազուի և Գանձակի նաւահանգիստ (թիթե փոստ)։	Սիբիր
Աւելուր Գեանցու հասարակ	1	5	Ֆրանսիա	Փոթի	Սև և Ազով ծովի ռուս նաւահանգիստներ (ձմեռը) Բազուի և Գանձակի նաւահանգիստ (թիթե փոստ)։	Սիբիր
" Շորագեալու	1	20	Ֆրանսիա	Փոթի	Սև և Ազով ծովի ռուս նաւահանգիստներ (ձմեռը) Բազուի և Գանձակի նաւահանգիստ (թիթե փոստ)։	Սիբիր
Գարնի	—	60	Ֆրանսիա	Փոթի	Սև և Ազով ծովի ռուս նաւահանգիստներ (ձմեռը) Բազուի և Գանձակի նաւահանգիստ (թիթե փոստ)։	Սիբիր
Մոմ	10	20	Ֆրանսիա	Փոթի	Սև և Ազով ծովի ռուս նաւահանգիստներ (ձմեռը) Բազուի և Գանձակի նաւահանգիստ (թիթե փոստ)։	Սիբիր
Փոխանակալ գիր Պոլսի	6	50	Ֆրանսիա	Փոթի	Սև և Ազով ծովի ռուս նաւահանգիստներ (ձմեռը) Բազուի և Գանձակի նաւահանգիստ (թիթե փոստ)։	Սիբիր
" Վալիէթի	4	55	Ֆրանսիա	Փոթի	Սև և Ազով ծովի ռուս նաւահանգիստներ (ձմեռը) Բազուի և Գանձակի նաւահանգիստ (թիթե փոստ)։	Սիբիր
Ընդունի կուրսը (Յոնայի վերայ) 1 լրան արժէ	7	23	Ֆրանսիա	Փոթի	Սև և Ազով ծովի ռուս նաւահանգիստներ (ձմեռը) Բազուի և Գանձակի նաւահանգիստ (թիթե փոստ)։	Սիբիր
Մարտի և Փարիզ 350 Ֆր. արժէ	100	—	Ֆրանսիա	Փոթի	Սև և Ազով ծովի ռուս նաւահանգիստներ (ձմեռը) Բազուի և Գանձակի նաւահանգիստ (թիթե փոստ)։	Սիբիր